

СТАНОВИЩЕ

На дисертационен труд на тема:
**„Личностни профили при пациенти с кардиологични и
кардиохирургични интервенции“**
СУ „Св.Климент Охридски“, Философски факултет
Катедра „Социална, организационна, клинична и педагогическа
психология“

Докторант: **Виолета Каменова Азис**
Научен ръководител: **проф. д.пс.н. Румяна Крумова-Пешева**
Изготвил становище: **проф. дн Красимира Петрова**

1.Данни за докторанта.

В автобиографията Виолета Азис е посочила професионалните си ангажименти, започвайки трудовия си маршрут като специалист човешки ресурси Мъндей ООД, София (България), по-късно работи като психолог в частна детска градина „Палави крачета“ - София, а от 2010г. до сега е клиничен психолог в болница Лозенец във всичките ѝ отделения. Паралелно с това, от 2013г. има частна практика като психотерапевт - психодрама терапевт. Членува в престижни професионални организации - Българската Асоциация по психотерапия и Дружеството на психолозите.

2.Данни за докторантурата.

От получената документация на Виолета Азис, заявявам, че предложените за рецензиране документи са прецизно изготвени и по процедурата не се констатира нарушения, съгласно Нормативната база за придобиване на научни степени в Р България и в СУ.

3.Данни за дисертацията и автореферата.

Дисертационният труд е безспорно актуален. Преживяванията на пациентите със сърдечни и кардиохирургични интервенции са личностно значим проблем, но този проблем има и социални измерения – те имат

нужда от психологическа подкрепа, в същото време не успяват добре да вербализират преживяванията си на страх, тревожност, усещания за заплаха, край. Това налага психологическо консултиране за стабилизирането и възстановяването на болните като осигурява значителна грижа за постигането на емоционален баланс. Познаването на личностните характеристики помага, от една страна да се превантира развитието на сърдечно заболяване, и от друга – да се индивидуализира помощта и рехабилитацията им. Това всъщност се явява и целта на дисертацията.

Мотивацията за избора на проблематиката е продиктуван от конкретната работа на докторанта като клиничен психолог в болница за кардиологични и кардиохирургични интервенции, като Виолета Азис посочва, че работата ѝ включва оказване на подкрепа, както на пациентите, така и на близките им. Предпоставка за успешна защита на докторска дисертация е и практическото познаване на интерпретирания проблем.

Дисертационният труд съдържа увод, три логически свързани глави, заключение, изводи, приложения и използвана литература, разположени на 162 стандартни страници, като позоваването на литературни източници е релевантно на избраната проблематика и наброява 220 заглавия, от които 26 на български език и 185 - чуждоезични (на английски език - 175, на френски език - 8 и на немски език - 2). Електронните позовавания са 9. Прави добро впечатление коректното им цитиране в текста.

Въведението включва актуалността на проблема, социалната му значимост и целта на дисертационното изследване. Написано на разбираем и строго научен език, в него прозира личната ангажираност на докторанта към визираните проблеми.

Първа глава: „ТЕОРЕТИЧНА ПОСТАНОВКА“ представя водещите теории и обяснителни модели, отнасящи се до взаимовръзката между личностните характеристики и физическите заболявания, като акцентът попада върху сърдечните. Разкрити са кратко и стегнато основните

компоненти на психосоматичните теории, теорията за специфичната личност, за специфичния модел на реагиране, интересно е поднесен психодинамичния модел, като специално място е отредено на теорията за алекситимията като теория за неспецифичността, както и на Парижката психосоматична школа. В същата глава са открити и основните конструкти на психоаналитичната психосоматика и тяхното значение за психичното функциониране и личностната организация на индивида. Иновативното в тази глава е, че докторантът търси взаимовръзката между стрес, Covid-19 и сърдечно-съдовите заболявания, като умело избягва тежката медицинска терминология, подчертавайки психологическите им измерения.

Втората глава: „ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЕМПИРИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ“ представя програмата на изследване, в която ясно са формулирани цел, задачи, хипотези, обект на изследване, включващ 135 лица, много подробно описани по пол, възраст, кардиологични интервенции, с включена контролна извадка. Ясно са дефинирани зависимите и независимите променливи. Подбраният инструментариум е личностни въпросници - Самооценъчна скала за алекситимия от Торонто; Индекс за чувствителност към тревожност; Личностен въпросник за DSM-5: съкратена версия, статистическа обработка на данните.

Третата глава: „АНАЛИЗ НА ДАННИ И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА ПОЛУЧЕНИТЕ ОТ ЕМПИРИЧНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ РЕЗУЛТАТИ“ представя графично и таблично данните от проведеното проучване, с примерен психологически анализ. Коректно е посочено кои хипотези се доказват напълно, кои не намират потвърждения и защо. Разсъжденията и дискусиата в края на трета глава, посочването на ограниченията и трудностите в проведеното изследване, както и изведените препоръки за бъдещи изследвания, приемам като заявка за продължаващи проучвания в избраната от докторанта проблематика.

Заклучението представлява обобщение на теоретичните и практически търсения на автора и поддържа тезата за необходимия холистичен подход към заболяванията на пациентите.

Авторефератът напълно съответства на дисертационната разработка и в кратък вид презентира основните моменти от съдържанието на дисертацията.

4. Научни приноси.

Формулираните от докторанта приноси за дисертационния труд приемам напълно и коментирам по следния начин:

1. Направено е задълбочено теоретично проучване на различните постановки, свързани с взаимовръзката между личностните характеристики и физическите заболявания, с акцент върху кардиологичните и кардиохирургичните, като е съпоставен световният и българският опит.

2. Проведено е първото за страната изследване, отнасящо се до пациенти психологическото влияние на Covid-19 върху пациенти със сърдечно-съдовите заболявания.

3. Очертано е и е експериментално доказано влиянието на психологическите особености /диспозиции/ за появата и протичането на ССЗ.

4. Отлично планираното и реализирано експериментално изследване дава възможност за конструиране и провеждане на подобни проучвания за пациенти с други заболявания, а получените данни, обобщенията и изводите са полезни за лекари, студенти по медицина, пациенти и близките им.

5. Откроява се значимата роля на психологическото консултиране и подкрепа за пациентите в процеса на боледуване и възстановяване, като неизменна част от лекарските грижи.

5. Бележки, въпроси, препоръки.

Няма въпроси, нито бележки по труда. Бих искала да го видя като монография, която да е достъпна до по-широк кръг читатели, не само терапевти и клинични психолози, но и лекари, и пациенти, както и близките на пациентите.

6. Публикации и участия в научни форуми.

От предоставената автобиография се виждат множеството участия в различни научни форуми, обучения, отнасящи се до индивидуалната и груповата терапия, психодрама и супервизия. Докторантът има 30 публикации – самостоятелно и в съавторство /в т.ч и с научния ръководител/, а публикациите по дисертацията са 10 на брой, релевантни са на темата на дисертацията и покриват минималните изискванията за наукометрия за ОНС „Доктор“.

7. Заключение.

На основата на гореизложения анализ, предлагам на уважаемите членове на Научното жури да гласуват положително за присъждане на ОНС „Доктор“ на Виолета Азис с дисертация на тема: „Личностни профили при пациенти с кардиологични и кардиохирургични интервенции“ в направление: 3. Социални, стопански, правни науки, 3.2. Психология /Клинична психология/, като аз давам своя ПОЛОЖИТЕЛЕН вот.

28.02.2022г.
Гр.В.Търново

Подпис:
/проф.дн Кр.Петрова/